

Metodika založení plantáže RRD aneb Jak se pěstují topoly a vrby u nás...

Pěstování výmladkových plantáží se u nás rozvinulo v posledních letech i bez významných dotačních podpor na rozloze cca 3 000 ha, což není zanedbatelné ve srovnání s vývojem v jiných evropských zemích, kde byly dotace využity. Struktura počtu a velikosti plantáží zároveň ukazuje, že je u nás přes 500 pěstitelů RRD. Většina z nich pěstuje menší plantáže s rozlohou okolo 1 ha. Jejich motivace pro zakládání plantáže je často různá. V níže uvedeném textu popisujeme s mírným nadhledem modelové příklady typických pěstitelů v ČR.

„Dřevěný důchodový pilíř“

Pan Rychlý je muž v plném zápřahu, ale myslí i na budoucnost a své důchodové zajištění. V Jihočeském kraji, odkud pochází, vlastní 10 hektarů orné půdy, které by rád efektivním způsobem využil. Snaží se najít takové řešení, které zvládne při svém současném pracovním vytížení. Rád by zapojil rodinné příslušníky nebo zaměstnal někoho místního. Po zvážení různých možností se rozhodl pro výsadbu rychle rostoucích dřevin, neboť se mu podařilo nalézt odbyt pro svůj budoucí produkt (energetickou štěpku) v blízké obci s vlastní kotelnou na biomasu. Část produkce také uplatní v zahradnické firmě jako mulč. Při současných cenách očekává návratnost investice devět až deset let a průměrný roční zisk cca 10 až 15 tis. Kč/ha, což považuje za hezký příspěvek k důchodu.

„Co s hektarovým polem po babičce?“

Pan Veselý zdědil v západních Čechách chalupu a k ní docela velký pozemek. Chystá se ji využívat pro rekreaci a napadlo ho, že své hektarové políčko postupně osází topoly a stromovými vrbami doporučenými pro produkci palivového dřeva. Dřevem bude vytápět chalupu, v níž tráví s rodinou stále víc času. (Dřevo v okolí je někdy špatně dostupné z důvodu zvyšujícího se zájmu místních o vytápění domů kotlem na dřevo, jehož cena zároveň rok od roku stoupá vlivem rostoucích cen nákladů na jeho zpracování i dopravu.)

„U všech plantážníků !“

Pan Příhoda se dozvěděl od kamaráda o jeho vlastních zkušenostech z pěstování topolů a chtěl by zkusit využít jejich dřevo jinak než jen na vytápění. Podařilo se mu koupit vhodný pozemek a nechal si doporučit několik druhů topolů, které by se hodily pro výrobu lehkého nábytku, palubek a podobných výrobků ze dřeva a zároveň splňovaly podmínky ochrany přírody (co nejdelší dobu obmýtí). Konkrétní vlastnosti a požadavky na kvalitu dřeva konzultoval s lokální firmou (Moravskoslezský kraj), která vyrábí mimo jiné sauny z topolu a olše. Zbytky topolů (nehroubí a odřezky) by využil pro vlastní vytápění a sušení dřeva.

Příběh lesních vajíček a šťastných slepic

Ekologický zemědělec pan Bača hospodaří v méně příznivé oblasti podhůří Vysočiny. Před mnoha lety se rozhodl rozšířit své zemědělské činnosti o pěstování rychle rostoucích dřevin pro prodej sadby a samozásobení štěpkou pro vytápění svého statku kotlem regionální výroby. První pokusný porost založil ve spolupráci s výzkumným pracovištěm a následně si založil vlastní plantáž (matečnici). Jeho manželku, která chová drůbež (slepice, krůty, kachny) ve venkovním výběhu v blízkosti plantáže, napadlo obě dvě činnosti zkombinovat a rozšířila výběh do části plantáže dřevin.

Jejich soused je vášnivým včelařem a nemůže si smíšenou plantáž vynachválit hlavně kvůli vrbám (odrůda **Rokyta** a tzv. francouzské jívy), které poskytují jeho včelám pyl a nektar časně na jaře. Některé později kvetoucí vrby (odrůda **Vetla** a vrba košíkářská) až do doby rozkvětu ovocných stromů.

„Návrat k přírodě...“

Paní Svobodové ze Středočeského kraje se podařilo protnout svůj podnikatelský záměr se současným trendem zvyšujícího se zájmu o přírodní zahrady a přírodní hřiště. Založila firmu pro výrobu zahradních plotů z vrbového a lískového proutí a zakládání vrbových staveb. Vzhledem k rostoucí poptávce si nechala vysadit vlastní plantáž s několika vhodnými druhy vrb.

Důvodů k založení plantáže RRD může být celá řada, přesto mají něco společného: je to způsob zemědělského hospodaření a využití pozemků, který lze u menších rozloh zvládnout "vlastními nebo sousedskými silami" i bez velké moderní mechanizace (i když u některých variant může být zejména sklizeň řezačkou nejlepší řešení). Pokud chcete zakládat a pěstovat na již trochu větší rozloze (ne jen pár kousků na zkoušku), dodržení několika následujících podmínek a pravidel vám přinese očekávané výsledky.

„Desatero“ úspěšného pěstování plantáže RRD („chytře ale zodpovědně“)

1. Ujasnit si plán na využití dřeva z RRD (samozásobení, energie, technické a průmyslové zpracování)
2. Vybrat vhodný pozemek a zhodnotit jeho půdně-klimatické podmínky (např. nechat posoudit na odboru fytoenergetiky a biodiverzity VÚKOZ, v. v. i.)
jan.weger@vukoz.cz, jana.jobbikova@vukoz.cz
3. Provést výběr vhodného druhu RRD (klonu/odrůdy topolu/vrby) dle plánu využití a vhodnosti pozemku
4. Nezapomenout na administrativu: povolení odboru ochrany a přírody a oznámení odboru ochrany půdy
5. Zajistit kvalitní přípravu pozemku (zejm. odplevelení a orba dle stavu pozemku a půdy !!!)
6. Vysadit kvalitní řízký od certifikovaného dodavatele do vyměřených řádků podle vaší sklízecí a údržbové mechanizace
7. **Odplevelovat 2x až 3x v prvním roce (IV-VII) dle množství a složení plevelů !!!**
8. Odpočinek, procházky v plantáži a čekání na úrodu (v letech mezi sklizněmi a pokud v prvním roce dosáhly dřeviny výšky aspoň 1,5 m) ☺
9. Opakované sklizně (obvykle ve třetím až šestém roce) dle plánovaného produktu a stavu porostu vlastními silami nebo smluvně (řezačka atd.)
10. Zrušení porostu a příprava pozemku na další využití

Rok 0

Rok 1

Roky
2-25

Pokud vás předcházející příběhy a návod zaujaly, jednotlivé kroky pěstování jsou podrobněji rozepsány na poradenských stránkách odboru fytoenergetiky a biodiverzity VÚKOZ, v. v. i.

<http://www.vukoz.cz/index.php/rychle-rostouci-dreviny/pestovani>

Autoři textů: Jan Weger a Jana Jobbiková (pracovníci VÚKOZ, v. v. i.); autor fotografií: Jan Weger

